

Bilag 8

En styrket og udvidet sprogindsats

Baggrund

I juni 2011 blev der i forbindelse med Integrationspakken iværksat en række tiltag på sprogområdet med henblik på at styrke sprogindsatsen i dagtilbud samt understøtte børns overgange fra dagtilbud til skole.

Sprog var et af temaerne på de for nyligt afholdte debatmøder i områderne om tidlig indsats og styrkelse af chancelighed. Drøftelserne på disse møder har bidraget til et mere nuanceret billede af, hvor i sprogindsatsen, der er behov for øget opmærksomhed og eventuel igangsættelse af nye tiltag.

Den nuværende sprogindsats i de københavnske vuggestuer og børnehaver lægger vægt på:

- at øge den sociale chancelighed
- en insisteren på at forholde sig til børns funktionelle sprog og deres måde at gebærde sig i verden på
- et sprogsyn, der understøtter børns narrative begær og inviterer og inspirerer børn til at eksperimentere og lege med sproget
- at anlægge et sprogligt helhedsyn på barnet, hvor både narrative elementer og barnets sproglige og sociale interaktion med andre børn og voksne indgår.

Indhold

Debatmøderne resulterede i en række løsninger, hvilket har været udgangspunktet for de her fremsatte forslag:

- Kompetenceudvikling for dagplejen (Leg med Sprog)
- Årlig temadag for Dagplejen
- Basiskursus for vuggestuepædagoger
- Indkøb af materiale til identificering af børn med sproglige udfordringer samt kompetenceudvikling i brug af materiale
- Kurser i identificering af børn med sproglige udfordringer
- Dagskurser for børnehavepædagoger
- Praksisnære sprogforløb
- Opkvalificering af Fritidshjems pædagoger.

Sprogindsats for de 0-3-årige børn

Specifikke lovkrav som fx sprogvurdering af børn med sproglige udfordringer har indtil nu alene været gældende for de 3-årige børn. Fokus har derfor været at iværksætte disse tiltag i børnehaverne. Der har imidlertid vist sig et udbredt ønske fra pædagoger og andre fagfolk, at sprogindsatsen skal starte endnu tidligere.

0 til 3-årige børn i Dagplejen

I 2012 og 2013 har 40 dagplejere været på femdagskursus i børns sprogudvikling og diverse sprogunderstøttende aktiviteter (Leg med Sprog). En evaluering af kurset har vist, at kurserne har medført et stort fagligt løft samt en reel ændring af praksis inden for Dagplejen. Derfor foreslår forvaltningen, at hele Dagplejen kommer på dette kursus.

Derudover anbefaler forvaltningen, at der fra 2014-2017 afholdes en årlig temadag for alle dagplejere. Temadagene skal understøtte, at ny viden og inspiration til en bedre praksis er tilgængelig for alle.

0 til 3-årige børn i vuggestue

Arbejdet med børnenes sproglige udvikling er en opgave, der skal løftes af en samlet personalegruppe, hvor alle har indsigt i hvilke pædagogiske metoder, der understøtter børns sproglige udvikling. Derfor foreslår forvaltningen, at der gennemføres basiskurser af 2-3 dages varighed målrettet vuggestuepædagoger. Basiskurserne skal indeholde følgende emner:

- Børns sprogtilegnelse og andetsprogstilegnelse
- Identificering af sprogligt udfordrede børn
- Tolkning og anvendelse af sprogvurderingsresultatet
- Pædagogiske metoder (Dialogisk læsning, samtaler i hverdagen og tematisk sprogarbejde).

Identificering af børn med sproglige udfordringer

Tal fra 2012 viser at det er svært at identificere børn med sproglige udfordringer, og tilkendegivelsen fra mange pædagoger er, at det er en reel udfordring. Der efterspørges en ”sproglineal”, som hurtigt kan identificere denne børnegruppe.

Der findes materialer, som er udviklet til netop dette formål (”Alle med” fra TRAS), som med kompetenceudvikling til pædagogerne kunne implementeres i samtlige institutioner. Det er dog forvaltningens vurdering, at pædagogernes vil opfatte dette materiale som alt for omfattende og at der fortsat vil være børn, der ikke identificeres.

Det er forvaltningens vurdering, at der fremadrettet skal udbydes kurser i identificering af børn med sproglige udfordringer. Dette indgik også i regeringens sprogpakke, men ikke alle pædagoger havde mulighed for at deltage i dette kursus, da hver institution kunne tilmelde en medarbejder. Derfor vil der fra efteråret 2013 igen udbydes kurser indenfor emnet.

Placering af 3- og 5-årsprogvurdering

3-årsprogvurderingen er tilrettelagt med henblik på at blive gennemført så tæt på barnets 3-årige fødselsdag som muligt, dog indeholder materialet den fleksibilitet at barnet skal være mindst 2 år og 10 mdr.

og højst 3 år og 4 mdr. hvis det skal give et retvisende billede. Da børnene i København ofte starter i børnehaven, inden de er 3 år, er det forvaltningens vurdering, at fire måneder er tilstrækkeligt til at lære barnet at kende. Alle pædagoger skal vide, at der er mulighed for at vente med at sprogvurdere til barnet er 3 år og 4 mdr. Forvaltningen vil sørge for, at den mulighed kommunikeres ud.

Vedr. 5-årssprogvurderingen, er der nævnt et ønske om at denne sprogvurdering foretages tidligere. På grund af den tidlige skoleindskrivning, skal kommende skolestartere sprogvurderes inden udgangen af august det år, de bliver fem år. Det betyder, at der med den nuværende praksis sprogvurderes børn, der endnu ikke er fyldt 5 år (børn født i september, oktober, november og december). Dette er en faglig udfordring, som er vigtig at inddrage i tolkningen af sprogvurderingsresultatet. Hvis sprogvurderingsresultaterne skal bevare sin validitet, er det ikke muligt at foretage sprogvurderingerne tidligere.

Fremadrettet vil skolerne først på kalenderåret modtage oplysninger om hvilke af deres kommende skolestartere, der ved femårssprogvurderingen havde nogle sproglige udfordringer. Derved kan denne viden komme i spil i forbindelse med klassedannelse m.m.

Pædagogisk opfølgning i børnehaven herunder læringsmiljøer

Det er den pædagogiske opfølgning på sprogvurderingen, der kan gøre forskellen for det enkelte barn. Derfor er det vigtigt, at der løbende udbydes relevante kurser indenfor emnet. Forvaltningen foreslår basiskurser af to til tre dages varighed målrettet nye pædagoger, så alle dermed har adgang til en basisviden indenfor området. Det vurderes at det er muligt indenfor de allerede afsatte midler på området at afholde 2 basiskurser om året med hver 30 deltagere. Basiskurserne skal komme omkring følgende emner:

- Børns sprogtilegnelse og andetsprogstilegnelse
- Identificering af sprogligt udfordrede børn
- Tolkning og anvendelse af sprogvurderingsresultatet
- Pædagogiske metoder (Dialogisk læsning, samtaler i hverdagen og tematisk sprogarbejde).

Derudover skal der udbydes dagskurser for erfarne pædagoger. Dagskurserne skal sikre at det pædagogiske personale har mulighed for at blive endnu dygtigere og fordybe sig i en eller flere pædagogiske metoder og tilgange. Forvaltningen anbefaler at der udbydes to dagskurser årligt indenfor følgende emner:

- Identificering af børn med sproglige udfordringer
- Forældresamarbejde i relation til sprogarbejdet
- Inddragelse af modersmål i sprogarbejdet
- Inddragelse af skriftsproget
- Det fysiske rums betydning for læringsmiljøet

- Motorik og sprog
- Musik og sprog.

Pædagogisk Faglighed og Bæredygtig Udvikling (nu Pædagogisk Service) har i samarbejde udviklet et tematisk sprogforløb, der hedder Natur og sprog. En naturvejleder er ansvarlig for forløbet, og formålet er at give børnene gode oplevelser i og med naturen, samtidig med at deres begrebsverden udvides. Institutionerne melder tilbage, at disse forløb giver inspiration til det videre arbejde, og forløbene kan derfor også betragtes som en form for praksisnær kompetenceudvikling. Lignende koncepter kunne udvikles fx indenfor temaerne Motorik og Sprog og Musik og Sprog.

Projektet Tegn på Sprog er i en tilpasset version forsøgt afprøvet i en række daginstitutioner i Århus Kommune. Erfaringer fra projektets pilotfase peger på positive resultater, bl.a.:

- Børnene får blik for skriftsprog og begynder at interessere sig for skrift og sprog - både egne og andre børns
- Børnenes forældre udtrykker glæde over at blive inddraget i det sprogpædagogiske arbejde
- Pædagogerne fortæller at deres syn på tosprogede børn og deres familier nuanceres, og at pædagogiske grundforståelser udfordres
- Arbejdet med sprog og skrift i børnehaven opleves som en naturlig forlængelse af og et løft til dagligdagens pædagogiske praksis.

Forvaltningen vil undersøge, hvorvidt projektet kunne være interessant at iværksætte i Københavns Kommune.

Den elektroniske værktøjskasse på MitBuf skal opdateres, og der skal være en tydelig sammenhæng mellem de kurser der udbydes og de værktøjer og cases, der er tilgængelige på sitet.

Al kompetenceudvikling skal tage udgangspunkt i Københavns Kommunes værdigrundlag og pædagogiske principper for sprogindsatsen samt enighedspapiret udarbejdet i samarbejde med de faglige organisationer (Se punkt om Enighedspapir).

Udgifter til basiskurserne vil kunne dækkes af Sprog- og integrationspuljen, mens det er nødvendigt at afsætte midler til dagskurserne jf. afsnit om økonomiske konsekvenser.

Når det gælder børn i alderen 3 til 5 år inden for de private pasningsordninger vil forvaltningen undersøge mulighederne for, at alle private institutioner og storordningerne under Privat børnepasning får adgang til og introduktion i brugen af ministeriets sprogvurderingsmateriale.

Ledernes funktion i relation til sprogarbejdet

Det er blevet foreslået at indføre sprogansvarlige i samtlige vuggestuer, men da det er vigtigt, at sprogindsatsen er en integreret del af hverdagen, er det nødvendigt, at den faglige viden er fordelt over flere medarbejdere. Derfor vil forvaltningen revurdere anvendelsen af en sprogansvarlige, herunder hvad sprogopgaven er, og hvad den sprogansvarlige er ansvarlig for. Målet er, at der skal sættes fokus på lederens rolle og deres ansvar for at organisere og skabe rum for et godt sprogarbejde, således at opgaven med at organisere indsatsen fremover kan placeres hos ledelsen.

Sprogvejledernes funktion

Der er blevet fremsat et ønske om, at områdernes sprogvejledere skal indgå permanent i de lokale ressourcecentre. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt, da der alene er en sprogvejleder pr. område – (bortset fra Nørrebro, hvor der er to). Det vurderes, at viden om børns sproglige udvikling i høj grad ligger hos talehørelærerne, som allerede er repræsenteret i ressourcecentrene. Er der behov for vejledning og sparring i forhold til det almene sprogarbejde er det muligt for både den enkelte daginstitution og ressourcecentrene at inddrage sprogvejlederen.

Opkvalificering af pædagogisk personale på fritidshjem/KKFO

Børn i København starter for en stor dels vedkommende i fritidshjem eller KKFO et par måneder inden skolestart, og der er mulighed for at udnytte denne periode langt bedre end tilfældet er i dag. For at sikre overgangen og den bedste udnyttelse af tiden her, er det nødvendigt at opkvalificere det pædagogiske personale i fritidshjemmene /KKFO'erne. Fritidshjemspædagogerne skal således have kendskab til hvordan man tolker en sprogvurdering, og de skal have viden om, hvordan man arbejder sprogunderstøttende. For at sikre en sammenhæng i det pædagogiske arbejde skal fritidspædagogerne introduceres for de metoder, der nu arbejdes med i børnehaven og i børnehaveklassen: Samtaler i hverdagen, dialogisk læsning og tematisk sprogarbejde. Dette kan gøres i form af obligatoriske temadage i 2014. Derefter vil der løbende være behov for opfølgning i form af dagskurser a la dem for børnehavepædagogerne.

Enighedspapir

De faglige organisationer har udtrykt ønske om, at der udarbejdes et enighedspapir i samarbejde med de faglige organisationer samt forældre, som beskriver det værdigrundlag og de pædagogiske principper, som er udgangspunktet for Københavns Kommunes sprogindsats. Det er væsentligt, at enighedspapiret afspejler den nuværende og fremadrettede praksis indenfor sprogområdet, og at det pædagogiske personale er bekendt med indholdet og formålet med enighedspapiret.

Følgende emner bør vægtes i enighedspapiret:

- Formål og vision med sprogindsatsen
- Definition af *sprog*
- Børneperspektivet
- Pædagogiske principper og metoder
- Forældrenes betydning
- Lederens ansvar.

Ledelsesinformation

Hele indsatsen er tænkt ind i årshjulet for ledelsesinformation og indgår som et samlet tema i Integrations-LIS en gang årligt og som selvstændigt tema til kvartalsmøderne i juni. Dermed er det muligt at følge udviklingen løbende og støtte op, i de enheder, hvor der er brug for særlig opmærksomhed. Det indebærer også, at Børne- og Ungdomsudvalget på udvalgte tidspunkter får en status på indsatsen.

Økonomiske konsekvenser

Tabel 1. Serviceudgifter

1.000 kr. – 2014 p/l	2014	2015	2016	2017
<i>Serviceudgifter:</i>				
- En styrket og udvidet sprogindsats	1.200	660	660	2520
Serviceudgifter i alt	1.200	660	600	2.520